

njega časa ohranilo. Po plemenu in po veri, po sovraštvi do Turkov, po vojnoljubnem duhu in po maščevalnosti so Uskoki čisto podobni Črnogorcem.

Ko so oni prvič zapustili Turčijo, to je bilo v začetku 16. veka, so se najprvo naselili v Klis-u in v njegovi okolici. Nerodovitnost zemlje ni jim dovolila pečati se s poljedelstvom, še manj pa jim je navada vojniškega življenja dajala pokoja. Vojno bojevanje bilo jim je priljubljeno opravilo in živa potreba. Ta čas je znamenit po krvavih bojih in viteških dejanjih, a tudi po strašnih silovitostih. Oni pa niso napadali samo Turkov, nego so bili tudi predrzni razbojniki na jadranskem morji, kjer so ostrove zgrabili in jih plenili. Jaz samo spominjam na njihove predrzne in silovite napade in razboje na ostrovih Pago in Krka; a ti primeri niso edini v njihovej zgodovini. Na svojih majhnih ladijah (čajkah) poznaje vse pribrežne pritone (skrivne kote) in zakoulke (krive in tesne ceste), so se le norčevali s težkim benečanskim brodovjem. Vsemo-gočna oni čas vladarica lagun Venecija je imela zavoljo teh predrznih piratov s Turčijo skoro vojno. Turki, kateri so največ od njih trpeli, so namreč poslanca odpravili v ta namen, da benečanskej ljudovladi objavi, da, ako ona teh razbojnikov ne pomiri, pošljejo oni brodovje v jadransko morje. Venecija se je na to obrnila do bečkega (dunajskega) dvora in je prosila, naj bi Uskoke od brega morskoga oddalila. Avstrijski car pa je odgovoril, da ne more izpolniti njene želje, ker bi se lahko zgodilo, da se Uskoki razsrdijo in se odrekó kristijanskej veri, to pa bi bilo tem bolj obžalovati, ker oni stavijo najboljši plot proti prirodnim vragom kristijanstva in jim pregradijo pot k daljemu zavojevanju. To je bil vzrok, da ta mali narod je postal v tako kratkem času silen in strašen.

Predrznost Uskokov je čedalje bolj rastla. Glavna borba se je začela za Klis. Uskoki se nikakor niso mogli pomiriti, ko je poprejšnje njihovo prebivališče zopet padlo pod turško gospodstvo. Leta 1596. se je Janezu Albertu posrečilo, da je s pogumnim nepričakovanim napadom zopet osvojil mesto in trdnjavo. On je prišel na 16 ladijah s 500 ljudmi s tako silo, da se je v kratkem času udala posadka, in Ibrahim-Aga s svojimi Turki bil je primoran mesto zapustiti. Razumeva se lahko, da je ta predrznost izbudila v Carigradu strašno jezo, in bosniški paša je dobil povelje, da mora na vsaki način Klis nazaj dobiti. On pride z neštevilnimi silami, in res, po hudem uporu je bilo mesto vzeto. Al Uskoki se niso nikako pomirili in so zgrabili mesto Skradin (Scardona) ter vsaki hip so napadali Turke in na Venecijane, kateri sotakrat bili zavezniki Turkov. Blizo otoka Paga so v boji vzeli benečansko galero, in umorili vso njeno posadko, pa neprenehoma napadali zdaj benečanska posestva, zdaj Turčijo. Vsled tega se je Venecija z resnobno ugrozo do avstrijskega nadvojvoda Ferdinanda obrnila, tako da je bil primoran preseliti to neukrotljivo pleme z morskoga brega v notranje kraje, namreč v Krajno (1615. leta). (Dal. prih.)

Jugoslavensko slovstvo.

* *Vošilna knjižica ali vošilni listi za novo leto, godeve in rojstne dneve.* Slovenski mladini v porabo spisal Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vladnici v Ljubljani. Založil Janez Giontini, bukvar v Ljubljani. Cena 20 soldov.

Vsak učitelj, pa tudi vsak drug, kdor ima z mladino opraviti, že davno čuti potrebo take slovenske knjižice, ki nam jo je spisal gosp. Ivan Tomšič, gotovo eden izmed najmarljiviših in v pisanji najbolj

spretnih učiteljev naših. Okoli 100 pisem nam za izgled podaja ta knjižica, različnim razmeram in različni starosti primerjenih. „Venček za vezilna darila“, ki ga imamo že v 2. natisu, obsega le vošilne pesmice, Tomšičeva „Vošilna knjižica“ pa, kakor naslov kaže, vošilna pisma v prosti besedi. Cena — 20 krajc. — je tako nizka, da si bo gotovo vsak, kdor se je dozda s sestavljanjem godovnih pisem mučil, kar brž omislil to knjižico.

* „Pravnik“, list za pravo- i državoslovje, v hrvaškem jeziku začne v vojniškem Sisku z letošnjim letom izhajati in bode 15. in 28. vsakega meseca na polni pôli v obliki „Vienca“ na svetlo hodil. Izdavatelj in vrednik mu je velecenjeni dr. Milan Makanec. — „Pravnik“ — piše gosp. izdavatelj in vrednik — nije list „stanovite“ političke stranke, več je odprt vsakomu, koji štjuje znanost, istinu i pravo“. Cena mu je s poštnino vred za celo leto 6 gld., za pol leta 3 gld., za četrt leta 1 gold. 50 kr. Naročnina se pošilja na administracijo „Pravnika“ v vojniški Sisek. Najcenejše se pošilja naročnina po poštnih napotnicah.

O zadevah slovenske Matice.

Poziv.

Slovenske Matice odbor je v XVIII. skupščini sklenil, med drugimi knjigami za 1871. leto na svetlo dati „Letopis“, v kateri se pred vsemi vzemó znanstveni, potem tudi leposlovni, podučni in zabavni spisi. — Vsled tega sklepa se toraj slovenski pisatelji vljudno vabijo, prav jedernatih spisov za prihodnji „Letopis“ poslati odboru do konca meseca marcija 1871. leta.

Pri tej priliki prosimo tudi g. g. slovenske profesorje, naj blagovolé svoje mnenje izreči o g. Trstenjakovem predlogu: „naj Matica na svetlo dá šolske knjige ter odboru naznaniti knjige, ktere, in vrsto, po kateri naj se izdadé in način, po katerem naj se sestavijo.

V Ljubljani 1. januarija 1871.

Dr. E. H. Costa, predsednik.
Anton Lézar, odbornik.

Mnogovrstne novice.

* *Zima s tolikim snegom kakor letos se že dolgo ne pomni.* Iz mnogih dežel se slišijo žalostne novice, da so cele hiše v sneg zakopane, ceste zaprte, in da ljudje mraza konec jemljejo. Celó žalostna dogodba se sliši iz Moravskega. Sveti večer sta se dva brata po železnici peljala domú v Kinice. Z železnice stopivši sta imela še eno uro hodá do svojega doma. Medpotjo, ko sta v hudem mrazu gazila sneg, je eden bratov, mraza ves trd, hotel nekoliko spočiti se. Drugi brat, ki je sprevidel nevarnost počivanja v hudem snegu in mrazu, vzame onemoglega brata štoporamo in ga nese — al prinesel je revčeka zmrznjenega svojim starišem.

* *Lepa novodôbna ravnopravnost!* Iz nekega okraja v doljni Avstriji se piše „Vaterl.“, da 500 judov in 500 luteranov imajo vsak po enega zastopnika svoje vere v okrajnem šolskem svetu, 50.000 do 80.000 katoličanov pa tudi enega!! Ni tedaj čuda, da v tacih okoliščinah zeló nasprotujejo novim šolskim postavam.

Dopisi.

V Gorici 1. jan. — Tudi letos dr. Lavrič predava na tukajšnji gimnaziji deklamatoriko po 2 uri na teden. Okoli 20 učencev iz gimnazije, realke in uč-